

# Vatra veche 1

## vatra veche

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE

\* Serie veche nouă\* Anul I, nr. 1, martie 2009 \*ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) Fondatori I.Slavici, I.L. Caragiale, G. Coșbuc  
VATRA, Seria 1971, Redactor-șef Romulus Guga



### Noua „Vatra veche”

Această nouă „Vatră veche” apare din dorința celor care, trăind în acest spațiu de cultură și civilizație, doresc să se regăsească în paginile unei publicații în care s-au regăsit aproape două decenii.

Și cum acest lucru n-a mai fost posibil, din rațiuni pe care nu merită să le

analizăm, acum și aici, am dat curs dorinței celor care au sentimentul că „Vatra” lui Romulus Guga le-a fost confiscată.

Le-o restituim. Restul depinde de ei, de noi, care credem că provincia literară nu e o sintagmă stigmatizabilă.

REDAȚIA

VATRA DIALOG CU N. STEINHARDT

## Eseu

# Modelul N. Steinhardt

Tineretea nu e o virtute, nici un păcat. Opusul păcatului, spunea Kirkegaard, nu e virtutea, ci libertatea. Tineretea nu-i nicio scuză. E un anotimp al unui destin, unul, e adevărat, foarte important, de care depinde uneori o întreagă viață. Pentru că cine i-a dat tineretii ce e al tineretii, dar nu a dat și lui Dumnezeu ce-i al lui Dumnezeu, se poate trezi că a trecut tineretea, „ca nouri lungi pe șesuri”, și că n-a lăsat nici o urmă, decât regrete și nostalgii, nu și putințe. Ca să nu fie rătăcire, irosire, tineretea are nevoie de modele, de repere, și pentru a putea ținti foarte departe, dar și pentru a cruța timp și energii, încercându-se reinventarea roții.

N. Steinhardt era un model pentru tineri. Pentru cei care-l cunoșteau, pentru cel care-l citeau. Pentru mine, cel tânăr, a fost model și prin una și prin alta. Și nu încetează să-mi fie un model. De credință. De viață. De cultură.

„Nicolae Steinhardt nu-și mai aparținea. El, Sihastrul de la Rohia, era, de fiecare dată când ieșea în public, înconjurat de puzderie de lume, de prieteni sau de simpli curioși. Era o apariție și o prezență fascinantă. Părea mai degrabă răcitor printre oameni, o apariție insolită și contrariantă, coborâtoare parcă din alte timpuri. Mai ales tinerii căutau să-i fie aproape - îl priveau și-l ascultau cu religiozitate, ca pe un sfânt. Cred însă că sentimentul era reciproc. Și N. Steinhardt îi agreea pe tineri. Și îi făcea bine prezența lor. Îi privea cu bucurie și cu o anume religiozitate și el”, scriam la un moment dat.

Faptul că l-am cunoscut a fost un privilegiu, chiar dacă șansa nu mi-a surâs până la capăt, nereușind niciodată, cât a trăit părintele Nicolae, să ajung la Mănăstirea Rohia, acolo unde monahul s-a retras ca să fie mai aproape de Dumnezeu, să fie mai aproape de Scara la Rai.

Comunicarea noastră s-a rezumat la epistole și la convorbiri telefonice, după întâlnirea noastră ultimă, de la Saloanele „L. Rebreanu” de la Bistrița. Cu toate acestea, l-am simțit mereu aproape pe părintele Nicolae, pe cărturarul N. Steinhardt – nefiind însă vorba de două fețe diferite ale aceluiași Steinhardt. La un moment

dat, în 26 mai 1986, mi-a trimis o scrisoare care mi s-a părut ca o filă din „învățăturile părintelui Nicolae către ucenicul său ... Nicolae”. Iată textul:

„Iubite Nicolae Băciuț,

În răspunsurile mele la ultimele întrebări ce mi-ați pus, am reluat ideea lui Maiorescu și formula lui Păstorel Teodoreanu, afirmând că scrisul e boierie. Poeziei îndeosebi i se aplică de minune enunțul acesta. Dar ea nu este numai boierie ci și produsul unei munci neplictisite, negrăbite, intense. E inspirație, desigur, dar și îndelungată trudă. Am citit multe volume de poezie în ultimii zece ani. Și am putut constata că, în ciuda bunăvoinței și prieteniei care au stat la baza lecturii mele, foarte multe nu-s cătuși de puțin vrednice a se numi poezie. Superficiale, conformiste, ușuratece, false, scrise la repezeală, publicate fără a fi atent revăzute și regândite, reprezintă o uriașă masă de rebuturi.

Se cere muncă, răbdare, șlefuire, e treabă serioasă și nu poate fi „expediată” în tempo de hopa Mitică. Așadar: atenție, nici o grabă, nimeni nu-l obligă pe om să publice o carte de versuri în fiecare an. Talentul, desigur, e prima condiție. Dar nu ajunge, trebuie „prelucrat”. Ca să nu mai vorbim de sutele de „poeți” care dau la tipar toate fleacurile, schițele, copiile, ciornele, imitațiile nerușinate, lozincăriile abia camuflate...

Înainte de a ne aventura în considerații subtile și înalte asupra poeziei – teoriei poetice – se cuvine a-i îndruma pe toți cei ce scriu versuri să fie serioși, să nu socotească drept Poezie orice șir de versuri (albe) aliniate la repezeală pe niște coli de hârtie. Mai întâi să existe „materialul”, apoi vom începe teoretizarea. La cei din generația '80 mi s-a părut a vedea talent și probitate. Apoi și har și haz; curaj și demnitate profesională – de aceea m-am bucurat. Am văzut și la d-ta: luarea lucrurilor în serios, inspirație, grijă pentru formă. Te rog cu toată prietenia, să continui a da poeziei atenția cuvenită, respectul necesar. Nu fi grăbit! Și din întrebările d-tale deduc: ești acasă în domeniul gândirii și artei. Nu te lăsa prins în capcană de modă, zor, mediu, exemple, clișee (voluntare ori involuntare), fii mereu în stare de alertă, treaz, de veghe! – și foarte indulgent cu elucbrațiile și bătrânești – copilăreștile spuse ale lui N. Steinhardt.”

**NICOLAE BĂCIUȚ**

## VATRA DIALOG CU N. STEINHARDT



„S-ar zice că trăim astăzi, în lumea literară, sub întreitul semn al însingurării, al fricii și al găștilor sordide”

— *Sartre scrie: „Toți oamenii suferă de frică. Toți. Cel care nu suferă de frică nu-i normal și asta n-are nimic comun cu curajul” (s.n.). Se dezbate frecvent problema curajului în literatură. Ce este acesta, având în vedere afirmația lui Sartre?*

— Spusei lui Sartre îi alătur definiția dată curajului de englezi (mi se pare că am pomenit de ea într-un text tipărit): curajos e omul care numai el singur știe cât îi e de frică.

Curajul, cea mai serioasă definiție i-a dat-o Brice Parain: e foarte simplu, dacă vrei să fii liber nu trebuie să te temi de moarte; liber ca om ori ca scriitor.

— *În contextul celor de mai sus, prin ce credeți că s-ar putea manifesta curajul criticului?*

— Foarte limpede: prin absolută sinceritate. Și aici e vorba de înfruntarea unor riscuri: supărarea prietenilor, a colegilor, compromiterea unei situații ș.a.m.d.

N-am dat dovadă de curaj și sinceritate abținându-mă de la publicarea unor cronici laudative cu privire la volumele *Groapa* și

*Săptămâna nebunilor*, pe care le consider excelente, despre care am scris cu entuziasm. Am drept circumstanță atenuantă odioasă purtare a lui Eugen Barbu față de prietenii mei din exterior, însă qua critic (nepărtinitor și neinteresat de consecințele textelor sale) nu m-am purtat corect.

— *În judecățile de valoare ale căror critici români contemporani credeți? Care vă repugnă?*

— Am încredere în Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Valeriu Cristea, Corneliu Regman, Al. Paleologu, M. Nițescu, Mircea Iorgulescu, Gheorghe Grigurcu și mulți alții. Nu-s mereu de acord cu ei dar cred că sunt de bună credință. Cu acei de la *Săptămâna* nu prea mi se întâmplă să fiu de acord. Nu-i cred de bună credință.

— *Care sunt (pot fi) principalele obstacole care stau în fața criticului? A lecturii critice?*

— Principalele: frica, incultura, graba, spiritul de gașcă, lipsa de bun gust (noțiune delicată), necunoașterea trecutului (spre a putea determina ce este cu adevărat nou), lipsa de informații, lipsa sensibilității contemporane... Nu pot fi înșirate complet de multe, multiple și diverse ce sunt.

— *„Talentul fără conștiință morală e un talent fără anvergură” – spune Eugen Simion în Sfidarea retoricii. În ce ar consta talentul criticului?*

— Mai întâi să adaug la răspunsul precedent: invidia, răutatea, complezența... cât privește talentul criticului, cred că stă în capacitatea de a admira (André Gide) și în puterea discernământului.

— *Viața noastră literară a cunoscut (mai cunoaște) frământările a două tendințe: sincronism și protocronism. De care parte vă situați? Sunt acestea niște direcții reale sau doar „biete” paravane?*

— Distincția e factice, oportunistă. Sincronism, protocronism: simple cuvinte care nu „acoperă” întrutotul realitatea. I-am iubit deopotrivă pe E. Lovinescu și pe V. Pârvan. Lucrurile bune și proaste s-au scris în ambele tabere. Exagerări au venit din ambele părți. Criteriul adevărat e al calității, nu al firmei.

NICOLAE BĂCIUȚ

(Continuare în pagina 4)

## VATRA DIALOG CU N. STEINHARDT

(Urmare din pagina 3)

Textul literar se poate făli numai cu meritele sale intrinsece, nu cu apartenența la o tabără sau alta.

— *Malraux, în Lazare: Un combatant din Spania mi-a spus: „contrariul umilirii și morții nu-i libertatea, cum se zice! Este fraternitatea”. În sensul celor de mai sus, cum vedeți solidaritatea scriitorilor români contemporani?*

— Despre fraternitate am discutat îndelung cu Alexandru Paleologu. El e pentru libertate, nu pentru frățietate, i se par suspecte, ba și primejdioase toate cuvântările care încep cu: „Fraților”; urmează mai întotdeauna fenomene de isterie colectivă.

În calitate de creștin sunt pentru frăție. Dar îmi dau și eu seama că există primejdia ca „frăția” să încalce libertatea. Cele două cuvinte, revoluția franceză le-a alăturat, s-a văzut cu ce rezultate. Orice cuvânt, la urma urmei, orice noțiune e ambivalentă și conține în sine pericolul exagerării, monopolului, imperialismul.

Uniunea Scriitorilor a dat când și când dovadă de simțul solidarității. Și a obținut unele realizări, nu neimportante. Dar asta ține de trecut. S-ar zice că trăim astăzi, în lumea literară, sub întreitul semn al însingurării, al fricii și găștilor sordide. Scriitorii ar trebui să-și dea seama – lucru mai mult decât elementar – că pentru ei mai ales solidaritatea și frăția sunt condiția existenței și a libertății lor.

— *Citez în continuare, de dragul ideii, dintr-un alt text al lui Malraux, despre eroul istoriei, ... susceptibil, cred, să descopere prin darul acesta al fraternității care se naște în bătălii, ceea ce ar putea fi sfințenia. Această umanitate de astăzi, sfâșiată, înnebunită, n-a încetat, de la*

*lagărele de concentrare până la câmpurile de bătălie, să producă sfinți și eroi.” Îmi stăruie în minte și un articol al d-voastră, Eroismul la români, publicat în Vatra. De aici întrebarea: se poate vorbi de eroism la scriitorii români de ieri și de zi?*

— Sunt convins că românii, spre deosebire de o afirmație curentă, nu-s deloc lași, ci capabili de curaj și eroism. *Vatra* nu mi-a publicat un alt text din care se poate vedea de cât eroism au dat dovadă românii în 1916-1918. Articolul meu se cheamă *Inteligență lucidă și sfântă nebunie* și, zău, nu înțeleg de ce a fost respins.

Adevărul e că românii sunt capabili de eroism, numai că sunt și înțelepți, cuminți și raționali și capabili de a-și însuși lecțiile istoriei. Curajul nu se confundă cu temeritatea nebună ori prostească.

— *În Critică la persoana întâi, citați tulburătoarele versuri ale lui Daniel Turcea: „Știu, vom muri, dar câtă splendoare”. Cu ce sentimente priviți dv. verbul a muri? Conotațiile lui?*

— Chiar acum am terminat de scris un text intitulat *Unde-ți este moarte, biruința ta?* Îl voi trimite curând la *Opinia studentescă*. Trag nădejdea să apară și mai trag nădejdea că-l veți citi. E tocmai răspunsul la această întrebare.

În legătură cu bătrânețea, vară dreaptă cu moartea, vă repet ceea ce am mai spus: nu cred că mizeriile bătrâneților devin cu atât mai greu de răbdat cu cât ne putem aduce aminte de timpuri fericite de altădată. Dante a greșit. Fericirea trecută poate consola și întări. Pentru mine așa stau lucrurile. Bolile, trădările, dezamăgirile, slăbiciunea nu izbutesc să-mi alunge dragostea de viață și accesele copilărești de fericire.

N. Steinhardt

(Nedat. Data poștei: Lăpuș, 6 II 1987)

P.S. Da, Malraux are deplină dreptate: și eu am dat în închisorile prin care am trecut de nu puțini și intru totul adevărați sfinți.

P.S. 2. Paleologu, str. Armenească 34, București 2, cod: 70 228



## ALTĂ APĂ PENTRU CEA DE APOI JUDECATĂ

Până la glezne mă mușcă lacom apa  
somnoroasă,  
grea, precum lâna norilor căzuți  
ca niște blesteme târzii,  
aici, unde demult  
doar călăuza printre ierburi  
descifrează scrierea mută  
a apusului;

sub tălpi  
simt toate aripile păsărilor adormite  
într-un ceas dintr-o altă eră  
a începuturilor;

până la brâu apa mă îmbrățișează  
tăcută, ca o iubită venind  
din seva acelor ierburi  
ca o verde placentă prin noaptea  
cutiilor de conserve;

până la gât, până la gură, până la frunte,  
apa urmărește lumina vâscoasă,  
un fel de clei venit din magaziile  
încuiate cu toate cheile uitării  
celei de demult;

o trezire de clopote  
prin ceața stolorilor de păsări  
stârnește toți zurgălăii acoperișurilor  
din patru puncte cardinale venind,  
o altă apă pentru Cea de Apoi Judecată.

## O CRUCE SINGURĂ URCĂ DEALUL

O cruce singură urcă dealul,  
din când în când odihnindu-se,  
nimeni în jur,  
singurătatea doar,  
cu apă și văzduh botezată,  
în urma ei vine  
cu o ramură de izmă în mână;

din norii cerului  
coboară rugăciunea tânguindu-se,  
cu mielul în brațe;

prin iarba  
cuprinsă de friguri,  
omul pășește rar  
după paharul  
înaintea lui îndepărtându-se.

## OPERA

- 1969 - „**Mureș, pe marginea ta...**” (împreună cu Dr. Serafim Duicu) - folclor poetic;  
1983 - „**Caietul debutanților**” (volum colectiv la Concursul de debut, apărut la Editura „Albatros”) - versuri;  
1984 - „**Râurile se întorc la izvoare**” (Editura „Sport-Turism”) - carte de reportaj;  
1985 - „**Câmpuri cosite de ceață**” (Editura „Dacia”) - versuri, Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș;  
1985 - „**Epopoea de pe Mureș**” (volum colectiv, împreună cu Dr. Grigore Ploșteanu și Vasile T. Suci), editat de revista „Vatra”, în colecția „Documentele continuității”;  
1986 - „**Cartea Mureșului**” (volum colectiv, Editura „Eminescu”) - carte de reportaj;  
1986 - „**Doar lumina deasupra**” (Editura „Eminescu”) - versuri;  
1991- „**De pe celălalt mal**” (Editura „Columna”) - versuri;  
1992 - „**Starea de veghe**” (Editura „Columna”) - versuri;  
1994 - „**Dimineți fără coloane**” (Editura „Tipomur”) - versuri;  
1995 - „**Planete pentru iscoade albe**” (Editura „Tipomur”) - versuri, Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș;  
1996 - „**Transilvania din suflet**” (Editura „Tipomur”) - articole, eseuri, alocuțiuni parlamentare;  
1997 - „**Ieșirea din iarnă**” (Editura „Tipomur”) - versuri;  
1999 - „**Zăpezi dilematice**” (Editura „Tipomur”) - versuri;  
2000 - „**Prezent!**” (Editura „Tipomur”) - publicistică, Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș;  
2001 - „**Onomastica ierbii**” (Editura „Tipomur”) - versuri;  
*Prezent în antologiile de poezie mureșeană alcătuite de Nicolae Băciuț: 2001 - „Ceasul cu flori” (Ed. Tipomur); 2003 - „Îmblânzitorul de timp”, (Editura Tipomur); 2002 - „Veghe cu fluturi” (Ed. „Tipomur”) - versuri; 2003 - „Furată, trădată mereu...” (Fundația Culturală „Cezara Codruța Marica”), publicistică; 2004 - „Vânătoare de umbre” (Editura „Tipomur”, în parteneriat cu Fundația Culturală „Cezara Codruța Marica”) - versuri; 2005 - „Sub norii de plastic” (Editura „Dacia”) - versuri, Premiul Special al Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș; 2006 - „Litaniile cerului” (Editura „Nico”) - versuri, Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș; 2007 - *Prezent în antologia trilingvă „Trei decenii de poezie”, editată de Primăria Târgu-Mureș, în colaborare cu revista „Vatra”.* 2007 - „**Trecerea râului**” (Editura „Nico”) - versuri, Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș; 2008 - „**Martor**” (Editura „Nico”) - publicistică. 2009. Vâslele timpului, poeme, antologie, Ed. NICO*
- Membru al Uniunii Scriitorilor din România.**

Tineri dramaturgi  
DARIE DUCAN

# Orbul îndrăgostit



(piesă într-un act)

**Personaje:**

**Oscar**

**Dinu**

**Omul cu șobolanul**

*(Cei doi bărbați discută într-un canal de scurgere, cu lanternele în mâini, duhoare, apă, întuneric, curgere surdă, lumină difuză, ca de capac de canal deasupra, dar mal în spate. Cei doi înaintează paralel, încet, fără să se cunoască.)*

**Oscar** *(ca și cum s-ar subînțelege):* -Și tu...tot...?

**Dinu** *(privindu-l):* -Da, și tu?

**Oscar** *(dubios):* -Da.

**Dinu** *(parcă forțându-se să-și amintească):* -Ne-am mai văzut, nu?

**Oscar** *(bătrânicos dar vesel):* -Oho, nu cred, nu aveam când! Și apoi...duhoarea asta îți diluează și vederea.

**Dinu:** -Așa e!

**Oscar:** -Pute.

**Dinu** *(făcându-și vânt la nas):* -Pute. Da. Pute.

**Oscar** *(crunt):* -Oare de când pute?

**Dinu:** -Dintotdeauna pute. De la mușcarea mărilor pute.

**Oscar** *(cu un ușor rictus):* -Da, aici vine tot ce facem noi. Aici se adună tot ce suntem noi.

**Dinu** *(nervos, scuipând):* -Rahat! Rahat!

**Oscar:** -Rahat!

**Dinu** *(sec):* -Amin!

*(Oscar, nădușind, se oprește.)*

**Oscar:** -Nu ne oprim puțin?

**Dinu** *(sec):* -Ba da! Haide!

*(Cei doi se opresc, Oscar suflă greu și se ține de o țevă.)*

**Dinu:** -Cum te numești?

**Oscar:** -Oscar. Dar tu?

**Dinu:** -Dinu

**Oscar** *(cu toată sila):* -Frumos nume!

**Dinu** *(zâmbind forțat și ținându-se de nas):* -Da!

**Oscar** *(ca reacție a ținerii nasului):* -Pute! Pute! Știu că pute! Dar oare nu are să se dizolve?

**Dinu** *(curios):* -Ce să se dizolve?

**Oscar:** -Ce căutăm noi.

**Dinu** *(tărăgănat, amețit):* -De dizolvat...nu, dar poate să își piardă din farmec.

**Oscar:** -Căutați de mult?

**Dinu:** -De câteva zile!

**Oscar** *(mirat):* -Extraordinar! Și n-ați ieșit de câteva zile de aici?

**Dinu:** -Nu!

**Oscar** *(tot mai mirat):* -Și cu ce vă hrăniți?

**Dinu** *(sec):* -Cu speranța că voi găsi! *(ton glumeț)* Am glumit, nu, am câteva sandvișuri, vreți și dumneavoastră? *(se caută prin buzunarele trenciului semimurdar)*

**Oscar** *(luând o poziție fermă):* -O, nu, nu! Mulțumesc!

**Dinu** *(clasic):* -Cum doriți...*(începând să muște din sandviș)*. La suprafață e groaznic, nu se mai putea sta.

**Oscar:** -Așa e. E boală curată. A intrat damblaua-n toți. O femeie, de exemplu, și-a omorât bărbatul fiindcă tușea. Îți vine să crezi?

**Dinu** *(mestecând, dar atent):* -Nu mă mai miră nimic!

**Oscar:** -Un om și-a căsăpît calul fiindcă nu mai voia fân.

**Dinu** *(mâncând cu fața, privind în gol și schimonosit):* -Da...

**Oscar** *(cu voce tot mai ridicată cu cât numărul de exemple crește):* -Un om a întrebat un trecător cât e ceasul, iar cel cu ceasul a scos un pistol și l-a împușcat. *(Face semnul împușcării.)*

**Dinu** *(tresărind și mai schimonosit):* -...Groaznic, groaznic.

**Oscar** *(văzându-se răutatea pe fața lui):* -Într-un magazin niște oameni au cumpărat o pâine, nimic anormal, nu? *(Dinu aprobă lehamisit.)* Și când au vrut să ridice mărunții, câteva monede, restul, vânzătorul s-a încruntat, i-a privit ca pe niște insecte, a scos de sub teighea o bătă de baseball și i-a omorât pe amândoi! Pe amândoi!

**Dinu** (*atent*):-Păi nu el le dăduse celor doi banii? De ce s-a înfuriat că i-au luat ?

**Oscar** (*persuasiv*):-Nu, nu ai înțeles, din politețe le-a dat banii, fiind aproape sigur că nu îi vor atinge. Cine mai ia astăzi un rest atât de mic? Nimeni! Ți-e și jenă de vânzătoare...

**Dinu** (*privind în gol cu sandviciul uitat în mână*):-Și să omori pentru că nu ți-a dat bacșiș?

**Oscar**: -Da, se pare că așa se întâmplă în orașul acesta. (*grav*) De două luni nu am văzut pe cineva care să se uite frumos. (*chiar îngrijorat*). E ură multă. De atâta ură se cojește vopseaua gardurilor nou-vopsite. Toți umblă încruntați, nu mai au mimică, nu mai au fețe, sunt niște măști groaznice.

**Dinu** (*se așează turcește*):-....

(*Se aud valuri, ca și cum prin acel canal ar lipăi cineva fugind.*)

**Oscar** (*privind împrejur*):-Ce se aude? Care ești, mă, acolo?

**Dinu** („*înviind*”):-Nu e nimeni!

(*Cei doi mai fac câțiva pași discutând. Un reflector e poziționat pe ei. Se văd în spate pânze de păianjeni și se pot auzi picături obsesive din țevi sparte.*)

**Oscar** (*revenind la discuție*):-Și ce îți spuneam, sus nu mai zâmbește nimeni, toți sunt urâți, încruntați, hâzi (*zâmbește tragic*). S-a și organizat un concurs, cine va reuși... prin mari eforturi de forțare, să arate un cât de mic zâmbet, va primi un autoturism decapotabil!

**Dinu** (*mâncând*):-Numai atât?

**Oscar** (*realist*):-E, nici cu o floare nu se face primăvară.

**Dinu** (*împachetează sandvișul neterminat și îl pune în buzunar*):-Of, degeaba căutam noi...

**Oscar**: -Ba nu e degeaba. Noi mai sperăm, dar cei de sus nici nu pot spera, uite (*îi arată sus un capac de canal*) dacă am ieși pe aici, ne-am lovi de ură ca de-un aer tare. Apropo, tu mai speri?

**Dinu**: -Încă mai sper.

**Oscar**: -E bine dacă mai speri!

**Dinu**: -Dar tu, Oscar parcă te cheamă...

**Oscar**: -Da! Mai sper... dar greu! Și speranța asta trebuie antrenată, are mușchi.

**Dinu**: -Mie mi-a spus un coleg de al meu de la serviciu că a aflat el de undeva că la

maternități nici nu se mai nasc copii normal, ci cu coadă.

**Oscar** (*șocat, urlă, sare*):-Nu se poate, nu se poate, e prea de tot, acesta e finalul, prologul apocalipsei, acesta e începutul sfârșitului. (*dă să se cațere pe o scară de ieșire din canal.*)

**Dinu** (*oprindu-l, îl trage aproape și îi vorbește în șoaptă, ca unui complice*):-Da, le taie coada, să nu se vadă, le-o coase ca pe un buric și... sub haine nu se vede (*râde grav și cabotin*) le-o taie, haț (*face gestul foarfecii*) și sunt oameni normali. Pe sub haine ei nu sunt normali, numai că nu-i dezbracă nimeni.

**Oscar**: -Poate și noi am avut coadă.

**Dinu**: -Nu! Sută la sută nu. Pe vremea noastră se iubea, și viermii știau de iubire, și putrefacția avea un iubit, acum e o ură masivă, ura e un oxigen modern.

**Oscar** (*adulmecând*):-Totuși, parcă aici miroase mai frumos ca la suprafață.

**Dinu** (*exaltat*):-O, da, mult mai frumos, cel puțin miroase sincer.

**Oscar** (*curios, volubil*):-Cum poate cineva, ceva să miroase sincer?

**Dinu**: -Poate. Uite, rahatul de exemplu, el nu se jenează să miroase urât, miroase, deci, sincer.

**Oscar** (*continuând șirul enumerărilor*):- Alți oameni au fost într-un parc, era cald și... s-au așezat pe iarbă, deși nu era voie...

**Dinu**: -Era scris undeva?

**Oscar**: -Da.

**Dinu**: -Aha, atunci da.

**Oscar**: -Și a venit după un timp îngrijitorul și i-a împușcat.

**Dinu** (*fascinat*):-Pe toți?

**Oscar**: -Pe toți.

**Dinu** (*face un gest de uimire, o grimasă spontană*):-Fuuuu!

(*Cei doi cercetează zona cu lanternele aprinse, fețele triste și muncite, pot fi albi la față - dacă regizorul consideră -, se înțeleg doar din priviri, din când în când ridică din umeri unul la celălalt. Vânt.*)

**Oscar** (*după un timp de tăcere*):-Curios este că nici nu știm cum arată!

(Din volumul **Dreptunghiul leproșilor**, Ed. Nico)

## „Nici cer în preajmă...” și mai mult decât toamnă

„Colindători dezgheață izvor din stea.  
Auzi cum sapă-n cer o albie mânărită?  
Auzi cum stele putrezesc, deasupra  
Bucuriei tale, din lut fierbinte înflorită?  
Auzi cum sapă vremea, cum clocotește?  
Chinuior în suflet nădejdea altui timp  
(Auzi?)

E greu să vorbești despre *viață postmortem*. E greu să vorbești despre Romulus Guga postmortem. Iar asta pentru că amurgul său, de acum 23 de ani, e totuși...răsărit.

*Amurgul* său e unul...burghez.

*Amurgul* său anunță zorile, după afirmația lui Mircea Iorgulescu. Instalată în veșnicie, Romulus Guga învinge timpul. Viața sa literară postmortem se scrie încă: Festivalul Concurs de Poezie „Romulus Guga”, la a XV-a ediție, Gimnaziul de Stat „Romulus Guga”, strada „Romulus Guga” din Târgu Mureș, Librăria „Romulus Guga”, Cenaclul „Romulus Guga”, Fundația Culturală „Romulus Guga”, cărțile lui Romulus Guga, prietenii lui Romulus Guga – însemne ale trecerii sale din suflet în suflet. Recent a apărut volumul *Romulus Guga. Bărți în amurg*, o carte îngrijită de Nicolae Băciuț și Mariana Cristescu. A mai apărut o carte ce ni-l readuce aproape pe Romulus Guga. A mai apărut o carte să mărturisească și să găsească „un sens acestei treceri”.

*Speranța nu moare în zori, Evul mediu întâmplător, Amurgul burghez, Paradisul pentru o mie de ani, Sărbători fericite, Adio, Arizona, Nebunul și floarea, Viața postmortem, Bărți părăsite, Totem, Poezii - dramaturgie, proză, poezie, polifonia unei voci care declara premonitory: „Atât mi-e de puțin timpul/ Atât de grăbite sunt toate,/ Atât de ușor se strică/ Ce la naștere apare eternitate...” (Gravură).*

Întemeietor al revistei „Vatra” serie nouă (1971), voce distinctă și distinsă în peisajul cultural mureșean (și național), Romulus Guga a crezut în timpul din urmă al literaturii, ce trebuie să fie „drumul de la utilitate la demnitate”. A crezut în libertatea omului, a crezut în ridicarea spiritului dincolo de istorie, a crezut în starea de fericire a literaturii și a văzut în teatru arta de a învăța colectiv alfabetul lumii. În mersul lui pe aripi, el a știut să așeze clipa în

veșnicie: „Am în preajmă piatra, nisipul, cerul”, spune poetul. Iar noi știm asta. Știm că absența sa se datorează acestei *vecinătăți cu cerul*, însă absența lui este construită și re-alcătuită mereu în noi, cei rămași.



Distilare până la esențe, curaj, simbol și parabolă, strălucire și pregnanță, opera lui Romulus Guga poate veni în haine de sărbătoare la întâlnirea cu literatura română. Timpul cultural românesc îl cuprinde și îl dă mai departe: „Atunci când va veni clipa să închid ochii, voi ști că mă întorc în sufletul unui neam care e omenos, generos și bun. E un popor care a născocit *Poemele luminii*”.

„De-atâtea rotiri în jurul soarelui” , Romulus Guga se întreba: „Cine va ști c-am fost/ Pe drumul acesta/Trecător și singur.../ Cine va ști c-am vorbit pietrei/ Despre viața mea.../ Cine va ști/ Că n-am avut nici cer în preajmă;/ Și la ce-aș fi avut?/ N-am avut nici copaci,/ Doar ultimul meu pas îmi/ Stătea în urmă/ Ca un soclu de pe care/ A plecat statuia în lume/ Să se sfarme...” (*Melancolie*). Cu toții vom ști c-a fost, că este: „Cine mă va căuta pe urmă în cuvintele mele,/ mă va auzi rătăcind printre stele...”

**PROF. MIOARA KOZAK**

**Foto: Evocare Romulus Guga la Festivalul de Poezie și Proză “Romulus Guga”, 2007 (Răzvan Ducan, Nicolae Băciuț, Daniela Pănăzan, Lazăr Lădăriu, Octavian Iacob)**



# DOCUMENTELE CONTINUITĂȚII

## BISERICA DE PIATRĂ

### “ÎNĂLTAREA DOMNULUI”

### TÂRGU-MUREȘ

Municipiul Târgu-Mureș, Mureș-Oșorheiu, u. Marosvasarhely, este situat în zona central-estică a Podișului Transilvaniei, pe partea stângă a Mureșului superior, la răspântie de drumuri și nu departe de confluența Nirajului cu Mureșul. În partea de nord-vest a orașului se ridică dealul Cornățelului, în timp ce spre sud-est se deschide luminoasă Câmpia Mureșului.

Veche așezare, cunoscută încă din Epoca Bronzului și cea a Fierului, aici au fost descoperite vestigiile unui centru dacic de olărit. În secolele X-XI, triburile maghiare pătrund în Transilvania în pofida împotrivirii populației băștinașe, organizate în voievodate, ajungând până în aceste ținuturi unde s-au și stabilit. În anul 1300, localitatea apare atestată documentar, pentru ca în anul 1332 să fie consemnată ca târg sub forma “sacerdos de Novoforo”, de Novo Foro Siculorum (C. Duci, DILT, II, p.196). La începutul sec. al XV-lea, târgul a devenit un important centru meșteșugăresc și comercial. În prima jumătate a sec. al XVI-lea, localitatea figura printre "orașele libere regale", bine fortificate, cu drept de autoadministrare. În anul 1599, localitatea intră în posesia voievodului Mihai Viteazu, iar în 1601-1602, orașul a fost incendiat și jefuit de generalul Basta, precum și de cetele de otomani și tătari care l-au distrus aproape în întregime, majoritatea locuitorilor refugiindu-se în Brașov. Așezarea s-a refăcut, fiind ridicată la rang de municipiu în anul 1616. În anul 1757, orașul a devenit principalul centru judecătoresc al Transilvaniei. La Tg. Mureș s-a născut ideea organizării la Blaj, în mai 1848, a unei mari Adunări a românilor transilvăneni, idee pusă în aplicare de către Avram Iancu și Alexandru Papiu-Ilarian. În anul 1849, orașul a fost devastat de trupele rusești care au intervenit pentru înfrângerea revoluțiilor din Ungaria și Transilvania. În a doua



jumătate a sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea, Tg. Mureșul a înregistrat o dezvoltare lentă, accelerată abia după unirea Transilvaniei cu România (1918). În urma Dictatului fascist de la Viena (30 august 1940), impus României de către Germania și Italia, partea de NV a Transilvaniei, inclusiv orașul Tg. Mureș, a fost smulsă României și cedată Ungariei horthyste (1940-1944). La 28 septembrie 1944, orașul a fost eliberat de armata română. În perioada postbelică, orașul s-a refăcut, înregistrând o dezvoltare semnificativă, afirmându-se ca un important centru industrial, cultural, comercial, turistic, fapt ce i-a permis includerea lui în anul 1968 în categoria municipiilor.

\*

Conscripția episcopului Inocențiu Micu Klein din 1737 consemnează pentru Târgu-Mureș o parohie formată din vreo 60 de familii, dar fără biserică și fără preot. Din anul 1750, această comunitate bisericească

românească reușește să obțină de la autoritățile orașului teren potrivit pentru biserică și casă parohială, încheind la 20 februarie contract cu delegații orașului. Acest contract s-a încheiat în numele tuturor locuitorilor de rit grecesc din Târgu-Mureș, căci aici nu se făcea atunci nici o deosebire între uniți și neuniți (Traian Popa, **Monografia Orașului Târgu-Mureș**, 1932, p.215)

Pe terenul obținut, azi strada Mitropolit Andrei Șaguna, pe locul actualei biserici, comerciantul Andrei Grecu, cu soția Safta, clădesc, pe cheltuiala lor, o biserică de lemn. Ce înfățișare avea biserica și cine, ca meșter, a construit-o, nu avem cunoștință și nici documente nu s-au păstrat. În fruntea parohiei a fost numit preot **George Maior**, al Georginii (Gurghiului), tatăl lui Petru Maior, înființându-se și un protopopiat al Scaunului Mureș, condus de același preot.

Consecințele nefaste ale Unirii de la 1700 ajung și la Târgu-Mureș. La 1 martie 1761, românii neuniți, majoritari, pornesc o luptă înverșunată pentru posesiunea bisericii de lemn, o ocupă cu forța și încearcă să-l alunge pe preotul George Maior, dar acesta, cu puținii credincioși declarați, ca și el, uniți, ocupă cu ajutorul autorităților maghiare, biserica. Începe un lung proces între uniți și neuniți, pentru biserica lui Andrei Grecu, autoritățile dând la început câștig de cauză neuniților, dar mai apoi revin și atribuie biserica uniților. Neuniții rămân fără biserică timp de 32 de ani, până la 1793, când reușesc să-și ridice o biserică de lemn, existentă și azi.

Puține date avem legate de activitatea protopopului Gheorghe Maior, cea mai mediatizată fiind participarea sa la prinderea preotului Ioan Molnar, „popa Tunsu”, din Sad, pe când acesta predica contra Uniației în târgul Sânpetrului și al Pogăceleii.

Petru Maior va povesti primul această întâmplare: „Acest popa Ioan, căruia uniții în batjocură îi zicea Tunsu, pentru că îl tunsease vlădica, cum am spus mai sus, ci și după aceea ș-au dat poreclă de Tunsu, măcar că porecla lui cea adevărată era Molnar. Acesta, zisei, întorcându-se pe noapte la Pogăceaia, protopop Gheorghe de

la Maroș-Vașarhei și protopop Daniil de la Uilac, uniți, scuiând cătane împărătești și alții, au mers în noaptea aceeaia la Pogăceaia ca să prindă pre Tunsu, carele era săluit la un neameș român[...]. Prinzând cătanele pre Tunsu îl deaderă în mâinile zișilor protopopi și ei să întoarseră la ale sale[...]. De aici se duseră cu robul pre Mureș în jos până la orașul Moroș-Vașarheiu, ca să-l dea acolo în mâinile cătanelor celor din cetate. Ajungând cu dânsul la numitul oraș, descălecară cu robul la casa tătâne-mieu, până vor merge în cetate să grăiască cu comandant. Aci fiindu-i milă mumei meale de robul acela, vru să-i dea o sticlă cu vinars, ca să bea de osteneală; ci protopop Daniil, apucând sticla din mâna mumei meale, o aruncă în ușă, cât și vinarsul și sticla s-au spart. Primit fiind robul în cetate, fu după aceeaia petrecut până la Beciu. De acolo cu vreamă scăpă”.

Andrei Șaguna, episcopul ortodox, va descrie în a sa **Istorie**, astfel propaganda făcută în anul 1795 de popa Tunsu, pentru reîntoarcerea la ortodoxie a satelor de pe Câmpie: „într-aceia în părțile Murășului s-au deosebit în râvnă pentru întregirea bisericii ortodoxe, alt preot, anume Ioann (Molnar) din Sadu, carele au fost hirotonit în Țara Românească. Dând de veste ierarhia unită pentru cuvântările acestui preot, care acesta le-au ținut în satul Păgăceaia lângă Turda, și în învecinatul sat Sânpetru, cu prilejul târgului de țară - au mijlocit la stăpânirea politică, de l-au prins și l-au dus la Blaj, unde zisa ierarhie unită fără de a avea vreo iurisdicție asupra lui, ca unui preot de religie străină, l-au degradat și l-au tuns. De unde apoi se numea el cu nume de batjocură, „Ioann Tunsu”, însă ai noștri cu atâta mai mare cinste îi arătau. De aceea, scăpând el din Blaj și întorcându-se la Pogăceaia, mergea la el o mulțime mare de oameni, ca să audă învățăturile lui, din care pricină, prinzându-se el ca un turburătoriu de pace religioasă, s-au transportat la cetățuia din Maroș-Vașarheli, și nu mult după aceea la Viena. Unde s-au dezbătut învinuirile ce se făcea asupra lui. S-au aflat nevinovat și i s-au iertat a se întoarce la patria sa”.

Acest episod trist va duce la dezbinarea românilor din Târgu Mureș, în

uniți și neuniți, făcându-l odios pe Gheorghe Maior în ochii românilor, fapt ce-l va determina să părăsească orașul. La începutul anului 1763, va ajunge preot în Căpușu de Câmpie și va ocupa și funcția de protopop al Iclandului, unde era sediul protopopiatul greco-catolic al bisericilor de pe Câmpie.

Acestuia îi urmează preoții **Popa Vasile** (1763-1779), **Popa Antonie** (1779), **Popa Sighiarta**, iar din 1779 până în 1782, preot e **Ioan Bob**, care devine episcop la Blaj, iar mai târziu mitropolit al uniților din Transilvania.

În timpul păstoririi lui Ioan Bob, la 1780, cum istorisește Petru Maior, biserica de lemn a uniților a fost mistuită de un incendiu, provocat de nesupravegherea lumânărilor, în timp ce preotul lipsea din parohie. Toate eforturile preotului **Dumitru Caian**, care i-a urmat lui Bob, și apoi ale preotului **Ștefan Anghel**, care au cerut autorităților orașului să-i ajute, au rămas fără rezultat. De asemenea, și cererea adresată bisericii catolice de a li se permite să slujească la una din cele trei biserici din oraș nu a fost acceptată pe motivul că s-ar putea să le incendieze și bisericile lor. Astfel, au fost siliți uniții să slujească sfintele slujbe într-un șopron pe care l-au blănit cu scânduri prin care intra vântul și ploaia cum povestește același istoric. Au trecut 14 ani până când episcopul Bob, la 1793, și-a adus aminte de foștii lui parohieni și le ridică, prin arhitectul Ioan Topler, biserică de cărămidă începută în 1793 și terminată în 1794.

Arhitectura bisericii are elemente de stil baroc, construită în formă dreptunghiulară, cu altarul orientat spre răsărit, iar turla spre apus, pe unde se face și intrarea în lăcaș; are o lungime de 30 de m și o lățime de 9 m, înălțimea turnului fiind de peste 30 de m. Reparații capitale s-au făcut în 1933 și 1965, pregătindu-se în vederea

pictării. Casa parohială a fost ridicată în 1823.



Școala confesională din apropierea bisericii, care-și avea originea pe la anii 1765, a funcționat până în anul 1907, când au fost desființate mai multe școli confesionale românești și a fost transformată în locuință pentru cantorul și îngrijitorul bisericii, iar în anul 1986 a fost restaurată complet, în prezent funcționând în ea sediul Ligii Tineretului Creștin Ortodox Târgu-Mureș.

Au mai slujit ca preoți în această biserică: **George Bob**, **Ioan Man**, 1825-1826, **Efrem Petruța**, 1826-1832,

**Vasile Hossu**, 1875-1899, **Iosif Vancea**, 1899-1909, **Elie Câmpeanu**, 1921-1937, **Iuliu Man**, 1949-1958, **Viorel Ghibuțiu**, 1958-1968, **Nicolae Streza**, 1968-2001.

În urma reparațiilor complete de la biserică, școala confesională și casa parohială, la 29 octombrie 1995, Î.P.S. Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, acordă preotului titular la acea vreme, **Nicolae Streza**, distincția de iconom stavrofor.

În prezent, parohia este condusă de preotul iconom **Valentin Berbecar** (n. 27. 09. 1953). Cântăreț bisericesc este Teodor Țogorean, crâșnic e Laurențiu Togănel și membrii Consiliului Parohial sunt: Vasile Urdea, prim-epitrop, Gheorghe Batea, Virgil Calboreanu, Ioan Chiorean, Constantin Drașoveanu, Traian Florea, Ioan Filip, Ioan Iacob, Ioan I. Iacob, Aurel Niculaș, Ioan Sabău, Ioan Togănel.

\*

Biserica „Înălțarea domnului” din Târgu-Mureș este monument înscris pe Lista Monumentelor Istorice din 2004, la nr. 293, având codul LMI MS-II-m-B-15494, iar prima școală românească de lângă biserică, datând de la sfârșitul secolului al XVIII-lea este și ea monument înscris pe Lista Monumentelor Istorice din 2004, la nr. 294, având codul LMI MS-II-m-B-15495.

**NICOLAE BĂCIUȚ  
GHEORGHE ȘINCAN**

## CALENDARUL CREȘTIN ORTODOX ÎN ICONOGRAFIE

Religia creștină folosește, pe lângă cuvântul scris în cărțile sfinte ori rostit de părinții bisericii, icoane (în limba greacă – eikon – imagine, portret). Icoana este „imagine sacră, bidimensională, reprezentând pe Isus, Maica Domnului, sau un sfânt, cu puțință de zugrăvit, datorită trupului pe care l-au avut, cărora li se aduce închinare sau cinstire după principiul – cinstea dată icoanei trece la cel zugrăvit pe icoană. Icoana nu aparține artei sacre, ci culturii bisericii, împreună cu Sfânta Scriptură și Sfintele Taine. Ea nu este un ornament, un tablou sau o reprezentare figurativă, ci comunicarea vizuală a realității invizibile divine.”<sup>1</sup> Icoana mărturisește despre prezența în timp și spațiu a lui Dumnezeu, sugerează lumina vieții viitoare, starea de îndumnezeire sau punctul de întâlnire între timpul istoric și eternitate. Atâta vreme, spune tradiția bisericii, cât a existat o icoană a Mântuitorului și, de asemenea, icoane ale Sfintei Fecioare, înseamnă că cele două personaje principale ale credinței creștine pot fi reprezentate.<sup>2</sup>

Icoana are multiple funcții: „didactică – iconografia fiind considerată catehismul celor învățați ca și al celor neînvățați; contemplativă – deoarece atrage spiritul spre o lume transfigurată; funcția de mijlocire – ea împărtășește puterea nevăzută a sfințeniei celui pictat, de aceea credincioșii se închină în fața icoanelor și le sărută cu mare pietate.”<sup>3</sup> Icoana ne ajută să ne mântuim, prin ea Dumnezeu coboară la om și intră în contact nevăzut cu el, îi revelează voia sa și-l învață ceea ce este necesar să facă pentru binele și fericirea sa. Ajutate de harul divin, prin icoane, mintea și inima credinciosului se ridică și văd pe Dumnezeu și pe Maica Sa, devenind mai bun, mai sfânt, mai desăvârșit.

Rolul icoanelor în viața noastră trebuie înțeles corect și ele trebuie ținute la loc de cinste peste tot, deoarece astfel capătă consistență afirmațiile noastre din rugăciunea împărătească Tatăl Nostru, unde noi, oamenii, spunem: „Fie Împărăția Ta, precum în Cer așa și pe Pământ!”

Citind Sf. Scriptură și alte cărți de învățătură religioasă, singuri, în liniștea casei lor, ori ascultând cuvântul părinților bisericești, în Casa Domnului, în dorința lor de a vedea cu ochii sufletului măreția divină, credincioșii au nevoie de o percepere a acesteia, mai întâi cu ochii și cu mintea ființei lor pământești. De aceea, creștinii n-au încetat niciodată să prețuiască icoana, s-au închinat și s-au rugat dintotdeauna la icoane, ele devenind podoabe ale bisericii, ale casei dar și ale sufletului.

Punând icoanele corect la locul lor și cinstindu-le, noi acceptăm ca Împărăția cerurilor să se manifeste pe Pământ, deoarece icoanele sunt și Ferestre Cerești. Ele sunt legătura noastră cu Cerul, sunt porți de lumină spre Înalt și sunt surse continue de Lumină Divină. Cel care cinstește pe Dumnezeu și icoanele primește în mod tainic un mare dar ceresc, întrucât cinstea dată icoanei trece la cel zugrăvit pe icoană. De-a lungul istoriei Bisericii ortodoxe, sunt consemnate nenumărate minuni care s-au petrecut după ce oamenii cu credință s-au rugat la anumite icoane. Aceste cazuri nu sunt legende, ci întâmplări adevărate, prin care Bunul Dumnezeu și Sfinții Săi au ajutat pe oamenii care s-au adresat lor, cerînd ajutor. Chiar prima icoană creștină este o mare minune. Pe când Mântuitorul mergea cu crucea pe spate spre Golgota, bătut, batjocorit și obosit, o femeie din Ierusalim numită Veronica, văzându-l așa de transpirat, a scos o pânză și a dat-o Mântuitorului să-și ștergă fața. După ce s-a șters și i-a înapoiat-o, pe pânză se afla chipul Mântuitorului, cu care apoi s-au făcut multe minuni.

**Cercet. șt. MARIA BORZAN  
Drd. ROXANA MARIA BORZAN**

<sup>1</sup> I. Bria, *Dicționar de teologie ortodoxă. A-Z*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1994, p. 193.

<sup>2</sup> R. Theodorescu, *Civilizația românilor între miracol și modern*, București, 1987, vol. 2, p. 120.

<sup>3</sup> I. Bria, *Op. cit.*

## Strigături de pe Târnavă Mică

Strigăturile, cunoscute în unele regiuni și sub numele de chiuituri sau țipurituri, sunt texte scurte de folclor poetic de mare vitalitate, ce însoțesc jocurile populare ale românilor. Atât subiectele acestora, protagoniștii, cât și modul și locul de exprimare depind de contextul temporal în care se realizează.

Pe cursul mijlociu al Târnavei Mici strigăturile însoțesc cu precădere jocul popular și diversele etape ale nunților țărănești. Strigăturile laudă frumusețea unora (de obicei flăcăi, fete, mireasă, mire, nună, nun), hărnicia altora, dar și satirizează diferitele metehne ale celor prezenți. Strigăturile de joc sunt spuse numai de feciori când încep să joace Fecioreasca: *“Cine jocă și nu străgă/ Face-i-s-ar gura strâmbă./ Cine-n joc nu o striga/ Să zacă duminica”*.

Multe strigături de îndemn la veselie se strigă pe melodie de joc de „Învârtită” și mai ales de „Hațegană”: *“Jocă, tu, mândruță bine,/ Nu mă face de rușine./ Învârtă-te pe sub mână/ Și-om juca o săptămână”*. Sau: *“Zi, țigane, zî așa,/ Ca să joc cu mândruța./ Cu mândruța și cu tine,/ Io m-aș duce-acum în lume./ Cu mândra și cetăra/ Îmi îndulcesc viața!”*.

Strigăturile de nuntă sunt cele mai multe și variate. Din păcate pe cursul mijlociu al Târnavei Mici (comunele Adămuș, Gănești, Mica, Bahnea, Suplac etc.), ca și în alte părți de altfel nu se mai fac hore duminica, nu se mai fac șezători unde jocul popular să fie la mare cinste. Se mai joacă popular, pe lângă genuri de dansuri moderne, doar la nunți și uneori la diverse baluri ale tineretului de la sate. Așadar, strigăturile, restrânse ca arie de exprimare, se mai întâlnesc la nunțile de pe sate sau la nunțile de la orașe unde segmentul de nuntași din mediul rural are o pondere importantă. Strigăturile de la nunți sunt „spuse” atât de bărbați cât și de femei, de obicei oameni sfătoși, fără sfioșenie de a se exprima în public. Printre alte calități ale acestora este și aceea de a improviza, nu de puține ori trebuind să dea răspuns unor alte strigături. În această categorie se află și starostele nunții care știe de obicei „rostul” lucrurilor. Totuși femeile au un „curaj” mai mare la strigături de la nunți: *“Faceți-mi un pic de cale/ Să mă duc la nunu mare/ Să-i succesc mustățile/ Să-l placă nevestele./ Să i le succesc mai bine/ Să mă placă și pe mine”*. Sau: *“Nunule, te-oi întreba/ M-ai cununat-ai ori ba./ Mă rog, nunule, de tine/ Pe-aceștia să-i cununi bine/ Căci lumea este rea/ Mulți se despărțesc în ea”*.

Iată strigături adresate miresei: *“Tu mireasă cu cunună,/ Hainele pe tine sună,/ Și pe tine și pe pat/ Că ești fată de bogat”*. Sau: *“Tu mireasă toată flori/ Ia-ți gândul de la feciori/ Și ți-l pune la bărbat/ Căci cu el te-ai cununat”*.

Iată o strigătură ce laudă frumusețea mirilor: *“Unde sare mirele/ Lumină ferestrele./ Unde sare mireasa/ Lumină toată casa”*.

Iată strigături ce au ca subiect nașii: *“Bine-i pare nunei mare/ C-are fină ca o floare/ Bine-i pare nunului/ Că-i frumos și finul lui”*. Sau: *“Nunu mare de fălos/ Aruncă cu banii pe jos./ Nuna mare de făloasă/ Aruncă cu banii pe masă”*.

Unele strigături erau adresate de către staroste muzicanților, în dorința de ai stimula în cântat: *“Măi, țigane, dragul meu,/ Fără mine, fără tine,/ La ospăț nu-i șade bine./ Fără mine cu gura,/ Fără tine cu struna./ Zi-i țigane cu arcu/ Că mâine nu-ți am baiu./ Zi-i țigane cu struna/ Cum îți fac eu cu mâna”*.

Defectele fizice sau morale ale participanților devin și ele obiect al strigăturilor, acestea având un pronunțat aer persiflator. Foarte rar strigăturile nominalizează persoane însă prin maniera și momentul de exprimare fac ca toată lumea să știe despre cine e vorba. (Comunitatea satului era totuși una foarte mică astfel încât aluzia despre ceva știut sau auzit de toată lumea permite să identifice persoana în cauză.): *“Tot cu ochii la oglindă/ Și gunoiu-i până-n tindă/ Pe sub masă, pe sub pat/ De trei luni n-ai măturat”*.

(Continuare în pagina 14)

### Sus în sus la munte

-variantă Miorița-

Sus în sus la munte  
Păscuse opt turme de oi  
Lângă opt turme de oi  
Ba și trei păcurărași  
Și unu mai străinaș  
Tot pe ăla l-o mâncat  
Să bată oile-n sat  
Când oile le băte  
A lui lege i-o făce  
Ca pe el să-l spânzure  
Voi atunci mi-ți spânzura  
Apăi voi mi-ți și-ngropa  
În strunguța oilor  
Unde-i jocu mieilor  
Dar pe mini pământ nu puneți  
Numa draga gluga mea  
Fluiera după curea  
Când vântul a trăgăna  
Fluieruța a fluiera  
Câte oi albe bălăci  
Tăte m-or plânge prin văi  
câte oi negre și sure  
Tăte m-or plânge pe mine  
Voi dacă mi-ți duce-acasă  
De mini mama v-a-ntreba  
Că ce fac eu p-aicea  
Spune-ți că oile-s șchioape  
Și dacă s-or prăpădi  
io acasă oi vini  
Iar de nu s-or prăpădi  
Până-i lumea n-oi vini.

*Informator: Maria Vețan  
Localitatea: Șerbeni  
Anul culegerii: 2004*

### Murăș, Murăș apă lină

Murăș, Murăș apă lină  
Cin bea din tin se-nstrăină  
Io numa te-am gustat  
Și tare m-am străinat  
De părinți și de-a meu sat.  
Te-am gustat numai o dată  
Și-am lăsat mamă și tată  
Te-am gustat de două ori  
Și-am lăsat frați și surori.

*Informator: Saveta Marcu  
Localitatea: Nadășa  
Anul culegerii: 2006*

### Râtule cu iarbă rară

- Râtule cu iarbă rară  
Cine te-a cosi la vară?  
Ficiorii nu te-or cosi  
Că îs duși a cătăni.  
Fetele nu te-o grebla  
Că numa la poartă-or sta  
Și-or întreba poștășița:  
- Am carte de la bădița?  
Poștășița zice-așa:  
- Astăzi n-o vinit poșta  
Mai așteaptă-un an și-o vară  
Și-a veni badea-ntr-o sară  
Și-a vini-napoi acasă  
Să te ceară de mireasă  
Și-i face o nuntă aleasă  
Pe rātu cu iarbă deasă.

*Informator: Maria Crișan Bucin  
Localitatea: Beica de Jos  
Anul culegerii: 2008  
Culese de Raluca Mihuț*

---

(Urmare din pagina 13)

Unele strigături arată străduințele socăcițelor (femeile ce pregătesc felurile de mâncare de la nunți) de a pregăti bucate bune, altele, din contră, denunță unele practici ale acestora:

“ Mulțumesc la socăcița/ Că ne-a făcut mâncăruri dulci,/ Tot cu miere și cu nuci./ Că ne-a făcut mâncăruri bune/ Tot cu miere și cu prune./ Tot cu mere și cu pere/ Numai nouă pe plăcere”.  
Sau: “ Socăciță de la joc/ Ai băgat carnea-n cojoc/ Din cojoc au dus-o-n gură,/ La oameni le-ai dat lătură”.

Strigătura a fost timp de secole „forumul” prin care tinerii (fie feciori, fie fete) își declarau public afecțiunea sau iubirea, aduceau la cunoștință nemulțumirile legate de păcatele sau comportamentul neadecvat în comunitate al unora dintre cei prezenți, sau pur și simplu exprimau bucuria de a trăi.

Subiectul este vast și mult prea bogat pentru un material de mărimea unui articol de ziar, merită cercetat și valorificat în studii de specialitate. Este o parte din zestrea noastră, a bunicilor și străbunicilor noștri, este „flacăra olimpică” de spiritualitate date din vecii nouă, celor de astăzi. Dacă nu suntem în stare să o ducem, nealterată, mai departe, măcar să ne amintim din când în când de ea.

Proza

IURII DOMBROVSKII

## CUSTODELE ANTICHITĂȚILOR

Au trecut poate patru, sau poate cinci ani. . . S-a întâmplat că am început să lucrez în această catedrală. Mai întâi am cunoscut mansarda catedralei. Chiar în ziua sosirii mele m-a adus aici șefa secției „custodie”. Vorba e că în această mansardă de trei ani stăteau depozitate, bătute în cuie, mai multe lăzi cu cioburi karahanidice (secolul XI !), iar șefa, o domnișoară foarte tânără, dar gospodăroasă și grijulie – i se spunea Clara Fazulievna – vroia nesperat să lipesc din ele măcar o duzină de vase. Erau al naibii de bune aceste cioburi policolore și lucioase, ca noi-nouțe: albastre-azurii, negre-verzui, castanii. . .

- Înțelegeți, - mi-a spus ea cu tandrețe, toate vestigiile astea sunt intacte, pe fiecare din ele este inscripționat un număr. Mai rămâne doar să puneți mâna pe ele și să le asamblați.”

Nu m-am grăbit să mă ating de cioburi, dar în mansardă am început să mă urc tot mai des. Mansardele sunt slăbiciunea mea. Imi sunt dragi și le cunosc din copilărie. Când aveam zece ani, noi locuim la Moscova, într-un bloc cu cinci etaje, lung și posomorât, dar mansarda era bună. Zilnic stăteam acolo ore întregi. Era puțin groaznic, dar liniștit și bine. Puteai vedea acolo lucruri neobișnuite, dintre care jos, la sol, nu întâlnești: coarne de ren acoperite cu un praf lănos, un acvarium spart, o bufniță împăiată. Uneori din lavoarul vechi își arăta mutra un șobolan plușat și eu rămâneam mut de extaz. Lângă lucarnă și-a făcut apariția un motan roșcat necunoscut, dar admirabil. A apărut din senin și stă acum mândru, suplu, elegant și se uită la mine. Nici cum nu vrea să fie asemănat cu cerșetorele slabe și flocoase, pe care eu nu aveam voie să le iau în brațe. În fante și pe sub streășină ciripeau vrăbiuțe și, dacă te aplecai sub ea, puteai să le prinzi: un pumn întreg, grozav de fierbinți, înfiorate și jilave. La sol toate astea nu pot fi întâlnite, bineînțeles.

Terasa muzeului, însă, era, pe drept cuvânt, cea mai neobișnuită dintre toate câte

am văzut. Acolo se aflau cioburile. Imaginați-vă: pe o scară îngustă, întunecată, vă cățărați, ca și pe clopotniță, strecurându-vă pe burtă printr-o deschizătură strâmtă, după care, instantaneu te trezești inundat de o lumină gălbuie, de liniște (se aud doar niște sunete ascuțite și fragile: poate ronțăitul unei veverițe, poate s-a oprit vre-o pasăre pe acoperiș. . .), și miros de rășină. Iar la picioarele tale – o întregă piramidă de cranii. Dar cât de multe erau ! Cranii lungi, rotunde; cranii colțoase și știrbe; cranii cu coarne și fără; cranii de păsări și de animale; cranii pe podea, în lăzi de placaj, pe corzi și chiar sub picioare. Numai cine nu și-a depozitat aici craniul său libertin ! Stau încolonați arharii cu dinții lor ornamentali; puțin mai încolo – tigrii cu orbitele lor viclene, înguste și sașii, ca și ale pisicilor; într-un colț stau lupii, mutre de câini alungite, melancolice și feroce. Aceștia, dar și mistreții erau cei mai mulți. Stăteau separat niște cranii de urs cu pomeți proeminenți și fruntea lată. Pe o coardă, chiar la intrare, ca două lance, stătea un craniu de țap caucazian. Sub el, într-o ladă pentru pachete de țigări am găsit un colț de urs de peșteră. L-am răsucit îndelung în mână. Aceasta era cea mai autentică armă de ucidere: știrbit, arcuit feroce, ca un iatagan, și cu adieri de singurătate specifică epocii de piatră. Am citit recent cercetările unui savant german. Ursul de peșteră, scrie neamțul, n-a meritat reputația lui de fiară. Acesta a fost un umil erbivor și primul animal îmblânzit de om. Încă nu se născuse în vizuinile lupilor cățelul din care au apărut câinii când ursul se frământa și urla în cușca de piatră, închis de om. „Un animal erbivor greu, care hibernează o treime din viața sa, - scrie savantul, - care servea omului drept una din sursele de hrană: făcându-i-se foame, era suficient să meargă la galeriile subterane, să găsească nișa și să-l „servească” (!) pe urs în cap (vă imaginați cum se întâmpla asta !). Strămoșul nostru proceda cam așa, ca și omul modern când merge în coteț să taie porcul.”

**Traducere din limba rusă de  
GHEORGHE NEGRU**

## Scena

### TEATRUL DIN PROZĂ

Posteritatea lui Romulus Guga are parte de așteptări pe măsura valorii operei sale.

La 44 de ani, Romulus Guga avea o operă consistentă, cu vârfuri și în poezie și în proză și în teatru. Era un autor prezent în viața literară și prin ceea ce însemna revista **Vatra**, care i se datora în bună parte.

După dispariția lui, a fost editată opera teatrală, a fost reeditată poezia, a fost reeditat romanul "Nebunul și floarea", a apărut un monografie semnată de Cornel Munteanu, o școală și o stradă îi poartă numele, s-a ridicat un bust, un concurs se derulează an de an, ajungând la a XVI-a ediție...

S-ar putea spune că n-a fost tocmai ignorat. Decât poate de revista pe care a cititorit-o și care a uitat că aceasta e opera lui Romulus Guga și a celor din anii '70, care au urnit-o.

Paradoxul "vieții postmortem" a lui Romulus Guga este soarta teatrului, poate cea mai consistentă parte a operei sale literare. După 1990, nu s-a mai jucat Romulus Guga, dacă nu greșesc, pe nici o scenă. Și au trecut 25 de ani de la moartea scriitorului! Deși teatrul lui nu suferă decât nesemnificativ de uzură... ideologică.

În acest conțesxt biografic, apare mai mult sau mai puțin ca o surpriză, o restituire... teatrală, dinspre proza lui Romulus Guga, romanul « Nebunul și floarea », considerat o capodoperă. Și-a asumat dramatizarea și adaptarea scenică Marius Olteanu, cel care semnează și regia, scenografia și ilustrația muzicală, într-un registru total, așadar, făcându-se « răspunzător » de această provocare, în exclusivitate.

E o... răspundere care-l onorează însă, pentru că spectacolul care s-a pus în scenă la Teatrul Național din Târgu-Mureș, a beneficiat și de aportul unei trupe de actori tineri, plini de



## GRAVURĂ

Atât mi-e de puțin timpul,  
Atât de grăbite sunt toate,  
Atât de ușor se strică  
Ce la naștere apare eternitate.  
Nici cărți nu răspund, iar cei ce au fost  
Tainele toate le-au închis cu ei;  
Iar noi ce suntem dezlegăm  
Doar drumul ce-au lăsat în urma lor.  
Doar poate mai târziu, când vom fi morți,  
Se va găsi un sens acestei treceri.  
De aceea cred că-i timpul să iubim,  
Să dezlegăm ce vâsle-ascundem  
Și fără teamă în mări deschise  
Să descrețim mahnita frunte-a lumii.  
Atât mi-e de puțin timpul,  
Atât sunt de grăbite toate,  
Atât de ușor se strică  
Ce la naștere pare eternitate.

ROMULUS GUGA

entuziasm și pasiune. Pentru că așa au jucat Roxana Marian, Costin Gavază, Mihai Crăciun, Marius Turdean, Csaba Ciugulitu, Mihai Răducu, Rareș Budileanu, Mihaela Mihai, Ion Vântu, Iulian Praja, Laura Moldovan.

În ciuda condițiilor de « austeritate » a receptării (nici 50 de spectatori nu încap în sală), Romulus Guga ne-a convins și de această dată de valoarea sa, rămânând ceea ce spunea în 1980 Radu Popescu : « Romulus Guga face parte din acei

dramaturgi care nu-l menajează pe spectator, în nicio clipă și în niciun fel : ceea ce nu e rău deloc. El incită publicul, îl provoacă, ba chiar îl desfide, obligându-l să participe cou întreaga mașinărie a inteligenței și a sensibilității, cu întreaga sa putere de înțelegere : ceea ce e foarte, foarte bine ».

Mai mult, punerea în scenă a acestui roman înseamnă o fericită readucere în actualitate a unui scriitor căruia literatura română îi datorează foarte mult.

NICOLAE BĂCIUȚ



serie nouă, revistă social - culturală

Apare la Târgu-Mureș, lunar, din aprilie 1971. Are înscrise pe frontispiciu numele directorilor fondatori ai seriei vechi: I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc. În caseta redacțională: „Vatra”. Revistă lunară editată de Comitetul pentru cultură și artă al Județului Mureș. *Redactor-șef: Romulus Guga. Colegiul de redacție:* Anton Badea, Herman Bayer, Maia Indrieș, Tudor Jarđ, Kovács György, Iuliu Moldovan, Gheorghe Olariu, Dorel Popa, Emil Pop, Grigore Ploeșteanu, Atanasie Popa - secretar general de redacție, Ioan Rațiu, Vasile Rus, Sütő András, Vasile Săbădeanu, Ion Vlasiu.

Redactori în perioada 1971- 2009:

Nicolae Băciuț, Iulian Boldea, Ion Calion, Radu Ceontea, Al. Cistelecan, Alex Cistelecan, Anton Cosma, Dan Culcer, Vasile Dan, Serafim Duicu, Kocsis Francisco, Emilian Galaicu-Păun, Alex Goldiș, Romulus Guga (redactor-șef 1971-1983), Alexandru Matei, Angela Marinescu, Cornel Moraru (redactor-șef, din 1983-2007), Dumitru Mureșan, Aurel Pantea, Virgil Podoabă (redactor-șef, din 2007), Cornel Pogăceanu, Ioan Petru Pop, Atanasie Popa, Ioan Radin, Mihai Sin, Gavril Ședran, Cristina Timar, Alexandru Vlad.

### Cuvinte de început

Ne simțim datori să închinăm supuși și mândri rândurile acestea acelor oameni de demult care au crezut în menirea lor și osârđia căror a scris în pagini modeste de revistă, cărți, procese verbale, conferințe și discursuri înflăcărâte, limpedele lor mesaj. Se străduiau aceștia să adune pentru binele neamului lor, sub același steag, pe toți cei ce puteau birui înfruntând vremile viscolite și sădi, în acest

tărâm de pace și liniște, de neam și a dăruirii de căror nume pe înseamnă o sfielnică deschizător pe care îl șaptezeci și șapte de nostru de recunoștință ei în literele românești, pe care o dorim în patriotism, iubire de Închinare acelei poporului român, a sfârșitul veacului trecut, mai buni fii ai



ziarelor și revistelor ardeline, cenacliștilor de la Tabla regească, oamenilor de cultură ce-au știut a se avea ca frații cu cei de-o seamă cu ei, neamului întreg care a vrut să trăiască în pace cu toți oamenii acestui pământ, indiferent de limba în care vorbesc, lor li se cuvin primele noastre cuvinte.

lumeasca sămânță a iubirii sine/.../celor trei ctitori, ale frontispiciul revistei noastre serbare a unui cuvânt privim din perspectiva a ani, le aducem prinusul pentru ceea ce au însemnat fixând liniile unei evoluții esența ei continuată: adevăr, spirit critic lucid. asociații pentru cultura cărei activitate lega, la într-un mănunchi, pe cei poporului, redactorilor

.....  
Ne-am ales această deviză, acest nume - VATRA - pentru că el înseamnă continuitate și prezență și pentru că focul înseamnă începutul iar noi, cu toate așezările noastre de ieri și de azi, purtăm mai departe și lăsăm pentru mâine începutul. Vatră înseamnă azi. Pentru cei care trăim pe meleagurile Mureșului sau Târnavei, vatră înseamnă o punte peste timp, înfrățire, continuitate, prezență. Alături în bucurii și tristeți, firești, firești fețe ale vieții, în jurul aceleiași vetre din care s-a înălțat miracolul acestei civilizații românești la răscruce de vremuri și seminții, semn al statorniciei acestui popor, al acestei patrii, suntem convinși că vatra este și va fi întotdeauna flacăra, pentru că viitorul nu poate dispărea din suflete./.../

**Foto:** Cu ocazia împlinirii a 10 ani de la apariția revistei *Vatra*, în aprilie 1981, ROMULUS GUGA, redactor-șef al revistei, a organizat o întâlnire literară. În rândul II, în picioare, ROMULUS GUGA, având mâna dreaptă peste umărul poetului GRIGORE VIERU. În rândul din față se vede GRIGORE VIERU, stând pe scaun, Ioanichie Olteanu, născut în satul Vaidei, comuna Ogra, județul Mureș, redactorul-șef al revistei *Viața Românească*, și Florin Ciotea.

## De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

„Vatra”, se arăta în articolul program, a apărut ca o reacție „împotriva antreprenorilor literari”, a „neguțătoriei de vorbe” pe care o reprezenta o mare parte din revistele timpului, împotriva „demoralizării care se propaga în cercuri din ce în ce mai largi” și împotriva cosmopolitismului care începuse să domine mișcarea literară românească.

În numele acestui program, „Vatra” avea să publice timp de doi ani și jumătate - ultimul său număr a apărut la 15 august 1986 - o viguroasă literatură patriotică și socială, dedicată cu predilecție maselor largi de cititori, pagini din istoria poporului român, studii și creații din domeniul folclorului și al limbii populare, aspecte din viața societății românești îmbibate de o tumultoasă sevă realistă, cercetări de istorie literară, note de călătorie, precum și substanțiale cronici asupra vieții literare, artistice și culturale ale românilor de pe ambele versante ale Carpaților.

Ce a însemnat „Vatra”, atât din punct de vedere literar cât și politic, se relevă cu prisosință din simpla menționare a unora din principalele creații apărute în paginile ei: *Noi vrem pământ*, - răscolitorul imn al țărănimii revoluționare - *In opresores, Pașa Hassan, Doina, Mama, Dragoste învrăjbită, Scara*, de George Coșbuc; romanul *Mara* (prima parte) și nuvelele *Hanul ciorilor, Ceas rău*, de Ioan Slavici, precum și evocările închinat de acesta lui Mihai Viteazul și lui Avram Iancu; studiul lui N. Iorga despre Grigore Alexandrescu și despre exilul voevodului moldovean Petru Șchiopul, la care s-au adăugat suculente note de călătorie; cercetările de folclor ale lui Virgil Onițiu - fiu al orașului Reghin - intitulate *Straturi în poezia noastră populară*; scrierile populare ale lui S. Florea Marian, D. Stăncescu, Grigore Sima, Petre Dulfu (fragmente din „Păcală”) și atâtea altele, semnate de B. P. Hașdeu, Traian Demetrescu, George Murnu, I. Păun Pincio, C. Berariu, Maria Cunțan, I. Rusu Șirianu etc. Una din cele mai interesate și mai apreciate rubrici ale „Vetrei” a fost rubrica

*Vorba ăluia* scrisă îndeosebi de George Coșbuc, prin care poetul a explicat originea și sensul unor expresii și zicători populare ca: *nici în clin, nici în mânăcă; a prins prepelița de coadă; lasă-l în moartea lui; a lua lumea în cap*. Coșbuc scria de asemenea și rubricile de „Varietăți”, „De-ale casei” și „Știri”.

În 1894, an în care s-a judecat la Cluj marele proces al memorandiștilor, „Vatra” a luat cu energie apărarea acestora, publicând, pe lângă numeroase știri și comentarii asupra procesului, poeziile de luptă și de solidaritate patriotică ale lui George Coșbuc (*In opresores*) și Petre Dulfu (*Cu flori, cu ramuri verzi*).

Rolul „Vetrei” a fost astfel un rol de îndrumare literară, patriotică și socială, un rol fecund, cu largi implicații în viața culturală și politică a țării, „Vatra” fiind fără îndoială una din marile reviste ale secolului trecut.

\*

La 75 de ani de la apariția ultimului număr al „Vetrei” de la București, apare pe plaiurile mureșene, animată de intenții asemănătoare, o nouă „Vatră”.

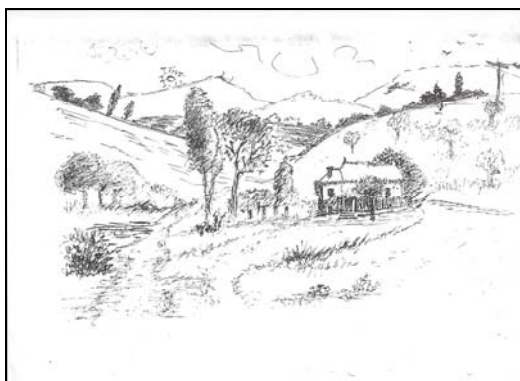
Ea nu are în fruntea ei scriitori de importanța lui Slavici, Caragiale și Coșbuc, dar a adunat în jurul său o întreagă pleiadă de scriitori tineri - poeți, prozatori, publiciști, istorici, oameni de artă - ale căror nume circulă de câțiva ani prin paginile celor mai de seamă publicații literare și politice românești, unii dintre ei, prin volumele publicate, ajungând chiar și la o evidentă notorietate.

Ceea ce au mărturisit până acum prin publicațiile din alte orașe vor mărturisi de acum înainte prin propria lor revistă, „Vatra” veche, ca și marii ei citori, fiindu-le un imbold și o călăuză. Unei echipe noi, mult promițătoare prin tinerețea și prin talentele ei, i se adaugă însă și un program nou care, fără a nesocoti valoroasele tradiții ale „Vetrei” de odinioară, se inspiră din năzuințele și imperativele zilei de astăzi, din largile perspective ale viitorului, întocmai așa cum Slavici, Caragiale și Coșbuc s-au inspirat din imperativele zilei de atunci.

## Cenaclu

### Alături de îngeri

...început...  
La început de zi  
moartea devine viață  
ascunsă  
sub un chip  
de om...  
și omul  
prinde viață.



Atunci devine  
prizonier  
în palma timpului  
așa începe jocul lui  
cu timpul,  
cu viața,  
cu Dumnezeu...

...sfârșit...  
Seara  
viața devine moarte  
ascunsă  
sub un chip  
de om,  
și-atunci  
se-ncheie jocul lui  
cu timpul,  
cu viața.

Dumnezeu  
ramâne  
încă-n joc cu el  
în timp,  
în infinit,  
în cer,  
Alături de îngeri...

**HALAȚIU BOGDAN**

## Trecut

Îmi doarme în vene șarpele cu crengi de copil  
Cu un singur ochi te privesc  
Și un trup  
Curge pe mine și prin mine parfumul ispitei  
tale uscate.  
Vino!

Vino să scuturi cu tăcere voința,  
Leagă-mă de Universul tău cubic de  
marmură ruginită...  
Știu să mușc din tine cu mâini otrăvite!  
Vino!

Cred în infinitul ființei tale  
Și-n păcatul ce sub mantă-l ascunzi.  
Nu mi-e teamă.  
Vino să împletești părul meu înghețat!

**ANDREA KEREKI**

## HAIKU-URI

1. Neinvitată,  
pătrunde-n casă  
mireasma frunzelor ruginii...

2. Se –aude clopoțelul,  
copii grăbiți...  
e școală iar!

3. Soare speriat,  
păsări alungate,  
toamnă...

4. Plouă,  
plouă, plouă,  
toamna bate la geam.

5. Ploaie...refuz...  
refuz...melancolie...  
toamna a sosit!

**CLAUDIA- ROXANA RUS**

*(Grafică de Raveca Stoica, 85 ani, Șăulia)*

# OCHIUL CICLOPULUI



**Moment final din „Nebunul și floarea”, spectacol după romanul omonim al lui Romulus Guga (Teatrul Național din Târgu-Mureș, 14 mai 2008)**

## Melania Cuc GRAAL

Stau în centrul bisericii, colo o femeie căreia nu-i pasă că îi este interzis să pășească dincolo de ușile diaconești, să treacă pragul ușilor împărătești, să ocupe locul din care preotul ridică, spre miri, potirul în care prescura s-a îmbibat bine de tot cu vin acru și roșu.

Aștept degeaba cuminecătura, darul meu și pedeapsa mea garantată pentru păcatul Dintâi. Nimeni, absolut nimeni din cei cot la cot, umăr la umăr cu mine, nu mă vede, nu mă aude cum țip și cum lupt după o gură mai curată de aer.

Suntem aici ca un singur trup, figuranți și vedete cu notorietate, inși cu bani și har – și iar figuranți - o turmă de

femei și bărbați în veșminte croite, cusute după moda unei lumi pierdute.

De când Varvara, prenumele meu plin tot de țărână, nu se mai ține, nu se mai învârte ca papiota cu ață după mine, parcă am prins rădăcini în scaunul din fața computerului.

Scriu, adică... scriam de câteva zile bune, trăgeam la litere ca și cum asta ar fi fost să fie ultima carte pentru care mi s-a dat dreptul la inspirație.

S-ar fi căzut să-mi iau *liber* pentru că era într-o duminică, dar cum a munci mi se părea a fi păcatul cel mai inofensiv dintre toate, doream să sărbătoresc și Ziua a Șaptea, lovind cu litere combinate în tastatura computerului.

Nu a fost să fie.

Am plecat la filmări nechemată.

Acum sunt în străină, sunt ca o stană de piatră, ba nu, sunt ca fata urâtă, la primul ei bal, ținând în brațe nu partenerul de dans, ci gențile celor care dansează.

Și... sunt iar îmbrăcată în bluza mea preferată și-s iar fără stigmatul pus ca un panson de fier înroșit, aproape de umăr.

Pe clavicula mea dreaptă s-a oprit Îngerul. Este frumușel, dar chel și destul de clevetitor pentru unul ca el. Nu doar el, ci toți nuntașii șușotesc despre mireasă, acea Lebadă pe jumătate Artistă, îmbăcată în rochie mov de mireasă.

-Că-i însărcinată... nu mă mai miră, îmi zice Îngerul, cu un soi de silă, și își și ia zborul spre soborul din cerul pictat cu sineală și stele de staniol peste gaura dată de Om, în stratul de ozon.

**(Roman -Fragment)**

**Redactor-șef fondator seria nouă**

**ROMULUS GUGA**

**Director de onoare**

**MIHAI SIN**

**Redacția**

**Nicolae BĂCIUȚ,**

**redactor-șef**

**Redactori:**

**Mariana Cristescu, Răzvan Ducan,  
Mioara Kozak, Lazăr Lădariu, Valentin  
Marica, Cristian Stamatoiu**



**Corespondenți : Bianca Osnaga, Melania Cuc, Elena M. Cîmpan, Darie Ducan, Cleopatra Lorințiu, Ioan Matei, Claudia Șatravca (Chișinău), Daniel Renon (Germania), Gabriela Mocănașu (Paris), Ligia Grindeanu (SUA) Dwight Luchian-Patton (SUA)**